

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 481/2011-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. J., B., zastúpeného advokátom Mgr. V. Š., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 97/2010-124 z 22. septembra 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 195/08-99 z 22. októbra 2009 a takto

rozhodol:

Sťažnosť Ing. M. J. odmieta.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. decembra 2010 doručená sťažnosť Ing. M. J. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 97/2010-124 z 22. septembra 2010 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ uzatvoril 13. februára 2004 zmluvu o pripojení s obchodnou spoločnosťou S., a. s., na základe ktorej mu bol aktivovaný prístup do internetovej siete prostredníctvom modemu volaním na určité telefónne číslo (tzv. dial-up pripojenie). Nadväzne na to začal internetové služby využívať a za február 2004 mu bol vystavený účet za poskytnuté služby vo výške 1 291 Sk, ktorý zaplatil.

Za nasledujúci mesiac bol sťažovateľovi vystavený účet na sumu 93 732 Sk, čo viedlo k uplatneniu si reklamácie z jeho strany.

Zo spisu ďalej vyplýva, že reklamácia bola obchodnou spoločnosťou S., a. s., vybavená tak, že námietky sťažovateľa neboli uznané s tým, že obchodná spoločnosť S., a. s., sťažovateľovi oznámila, že sa stal obeťou „podvodu A.“ a jeho reklamácia nemôže byť uznaná. Sťažovateľ tvrdil, že v dôsledku podvodu sa bez jeho vedomia automaticky inštaloval program, ktorý samovoľne presmeroval jeho volania na iné telefónne čísla (medzinárodné volania), pričom tieto volania boli spoplatnené podstatne vyššou sadzbou. Sťažovateľ poukázal aj na to, že nebol o tomto riziku informovaný, preto ho nemohol predvídať, a navyše, povinnosť predchádzať škodám s týmto spojením mala obchodná spoločnosť S., a. s., ako jeho zmluvný partner.

Sťažovateľ síce následne vyúčtovanú sumu zaplatil, avšak s tým, že túto pohľadávku neuznáva. Nadväzne na to sa obrátil žalobou na príslušný súd.

Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 18 C 93/2006-74 z 21. júna 2007 zamietol žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť mu 763,46 € (23 000 Sk) s príslušenstvom ako bezdôvodné obohatenie získané na jeho úkor. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že sťažovateľ (ako žalobca) v konaní nepreukázal, že žalovanému plnil bez právneho dôvodu, pretože súd vychádzal z toho, že sťažovateľ plnil za službu poskytovanú na základe riadne uzatvorenej zmluvy so žalovaným.

Na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 9 Co 195/2008-99 z 22. októbra 2009 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny v zmysle § 219 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Ani podľa právneho názoru odvolacieho súdu sťažovateľ nepreukázal, že sa žalovaný na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania krajský súd dospel k záveru, že žalovaný vyúčtoval poplatok za medzinárodné telefónne volanie v súlade so zmluvou o pripojení a tiež všeobecnými zmluvnými podmienkami.

Proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie. Žiadal napadnutý výrok zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Namietal, že postupom krajského súdu mu mala byť podľa jeho názoru odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP], a to tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené a odvolací súd sa v ňom dostatočne nevysporiadal s jeho konkrétnymi skutkovými a právnymi námietkami. Podľa sťažovateľa je prekonaný názor považujúci nedostatky v odôvodnení súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu konania (R 11/1998).

Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné, keďže dospel k názoru, že neboli splnené podmienky ustanovené v §

238 a § 237 OSP. Podľa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezakladá nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, ale mohlo by predstavovať len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, ktorá sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania.

Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd sa týmto právnym názorom vyjadreným v napadnutom uznesení odchyľil od iného svojho predchádzajúceho rozhodnutia v podobnej veci (rozsudok najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 171/2005 z 27. apríla 2006), v ktorej naopak založil prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP na dôvode nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Najvyšší súd mal podľa sťažovateľa nesprávnym výkladom § 237 písm. f) OSP porušiť jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aby napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Podaním doručeným ústavnému súdu 23. februára 2011 označeným ako „*Upresnenie ústavnej sťažnosti zo dňa 13. 13. 2010*“ rozšíril sťažovateľ petit svojej sťažnosti s odvolaním sa na jej text navrhujúc, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 195/08-99 z 22. októbra 2009 a zároveň navrhol zrušenie tohto rozsudku a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné

návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Z týchto hľadísk preskúmal ústavný súd sťažnosť sťažovateľa.

Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na

začatie konania (v tomto prípade sťažnosťou). Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha (petit sťažnosti). Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označili za porušovateľa svojich práv. Text uvedený mimo petitu pokladá za súčasť odôvodnenia sťažnosti, ktorý nemôže doplniť petit (I. ÚS 316/09, I. ÚS 98/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011).

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 97/2010-124 z 22. septembra 2010

Sťažovateľ sťažnosťou namieta predovšetkým napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

Podstatou námietok sťažovateľa je jeho nesúhlas s postupom najvyššieho súdu pri výklade § 237 písm. f) OSP, ktorý vymedzuje podmienky prípustnosti dovolania. Podľa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezakladá nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, ale mohlo by predstavovať len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, ktorá nezakladá prípustnosť dovolania. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd sa týmto právnym názorom vyjadreným v napadnutom uznesení odchýlil od iného svojho predchádzajúceho rozhodnutia v podobnej veci (rozsudok najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 171/2005 z 27. apríla 2006), v ktorej naopak založil prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP na nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Najvyšší súd v právnej veci, na ktorú sa sťažovateľ odvoláva (sp. zn. 4 Cdo 171/2005), okrem iného uviedol:

„Vady konania vymedzené v zhora citovaných častiach ustanovenia § 237 O. s. p. sú vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E. R. T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia...“

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať

proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) O. s. p. a zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania. I s prihliadnutím na obsah vyššie zmienenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, Komisie a Ústavného súdu Slovenskej republiky to však znamená, že za prekonaný treba považovať názor považujúci nedostatky v odôvodnení súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu konania (R 11/98).“

Ústavný súd dodáva, že tento právny názor najvyššieho súdu, ktorým založil prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP z dôvodu nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, bol predmetom posudzovania aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Ústavný súd väčšinovým názorom senátu rozhodol, že najvyšší súd týmto neprekročil limity ústavnosti garantovanej čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a jeho postup nie je ani v rozpore s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a najvyšší súd preto týmto svojím rozhodnutím neporušil sťažovateľom označené základné právo, ktorého porušenie v danom prípade namietal (II. ÚS 261/06).

Ústavný súd musel posúdiť, či napadnutým uznesením najvyššieho súdu, podľa ktorého nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f) OSP, ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP, mohlo dôjsť v okolnostiach daného prípadu k namietanému porušeniu sťažovateľom označeného základného práva v takej intenzite, ktorá by odôvodňovala prijať sťažnosť na ďalšie konanie.

Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že vada konania podľa § 237 písm. f) OSP znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 261/06). To však, ako už ústavný súd spresnil (II. ÚS 148/09), neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú prípady porušenia práva na súdnu ochranu a jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým dochádza v konaní pred súdmi, ani neustanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky pochybení upravuje tento procesný kódex aj podmienky, za ktorých možno procesné nesprávnosti napraviť v dovolacom konaní. S niektorými najzávažnejšími, taxatívne vymenovanými procesnými vadami, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť, spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania podľa § 237, pričom vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP. Aj niektorým ďalším vadám inej procesnej povahy majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. iným vadám konania) pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak – na rozdiel od taxatívne vymenovaných vád – (len) v tom

zmysle, že ich považuje za relevantný dovolací dôvod [pozri § 241 ods. 2 písm. b) OSP], ktorý možno uplatniť iba v takom dovolaní, ktoré je procesne prípustné (vada takejto povahy sama osebe však prípustnosť dovolania nezakladá). Ústavný súd v spojitosti s uvedeným ďalej poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd (napr. IV. ÚS 238/07).

So zreteľom na právne závery ústavného súdu zaujaté v niektorých jeho nálezoch (II. ÚS 261/06, I. ÚS 393/08 a I. ÚS 342/2010) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú procesné nedostatky, ku ktorým došlo v postupe súdov v rámci občianskeho súdneho konania (II. ÚS 148/09). Keďže dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno výnimočne (len v osobitne zákonom ustanovených prípadoch) napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, smeruje proti rozhodnutiu, ktoré už nadobudlo atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti, dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle ku stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivé súdne konanie, ale tiež o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty, ktorý do určitej miery „obmedzuje“ právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené základné práva (m. m. II. ÚS 148/09). Najvyšší súd preto nemohol brať na zreteľ len sťažovateľom zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať aj na to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu. Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo sťažovateľom namietaný nedostatok odôvodnenia rozsudku krajského súdu (ako aj okresného súdu) nevykazoval znaky odňatia možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP. Zo spisu totiž vyplýva, že krajský súd stručne uviedol rozhodujúci skutkový stav vychádzajúci z rozsudku okresného súdu, opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah dovolania a citoval právne predpisy aplikované na prípad, z ktorých vyvodil svoje právne závery. Krajský súd právne závery primerane vysvetlil (najvyšší súd sa v rámci *obiter dictum* pritom k ich správnosti priklonil). Najvyšší súd tak vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že skutkové a právne závery krajského súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a že odôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP). Za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v žiadnom prípade nemožno považovať to, že krajský súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľa.

V súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa odklonu od iného rozhodnutia

najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napríklad IV. ÚS 75/09), podľa ktorej neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že budú ich správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neutržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

Najvyšší súd by mal vždy rozhodovať so zreteľom na svoje vrcholné postavenie v sústave všeobecných súdov, ako aj so zreteľom na svoju funkciu zabezpečovať jednotný výklad a používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov [§ 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)], a to bez ohľadu na to, že v danom prípade neuplatňoval svoju právomoc podľa § 22 zákona o súdoch, ale svoju právomoc vyplývajúcu mu z postavenia súdu rozhodujúceho o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku (obdobne pozri II. ÚS 177/06, IV. ÚS 92/09).

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre (IV. ÚS 209/2010) v zhode a s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatoval, „že rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou“, ale zároveň zdôraznil, že „úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Podľa názoru ESLP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých

inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém“ (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99).

Ústavný súd vo vzťahu k okolnostiam tohto prípadu dodáva, že dôveru v určitú rozhodovaciu prax v skutkovo i právne porovnateľných veciach vyvoláva až prezentovaná rozhodovacia prax súdu najvyššej inštancie, ktorá sa ustálila po určitú dobu, a nie ojedinelé rozhodnutie súdu. Požiadavka právnej istoty taktiež automaticky neznamená, že sa judikatúra najmä najvyššieho súdu nemôže vyvíjať, resp. že v prípade, ak je prijaté ojedinelé rozhodnutie, vybočujúce z doterajšej línie rozhodovacej praxe, sa konajúci súd nemôže vrátiť na pôvodnú líniu rozhodovacej činnosti. Ústavný súd ale musel preskúmať, či sa najvyšší súd v napadnutom uznesení s touto námietkou sťažovateľa, zásadnou pre okolnosti tohto prípadu, ústavne konformným spôsobom vysporiadal.

Najvyšší súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k námietkam sťažovateľa okrem iného uviedol:

«Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov vyplývajúcich z ustanovenia § 237 písm. f) OSP – je zásadne príslušný dovolací súd (vid' IV. ÚS 238/07). Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.) uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, v zmysle ktorého „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Dovolací súd nesúhlasí s tvrdením žalobcu, že je neudržateľný názor zaujatý v judikáte R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.). Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní vždy dôsledne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. (porovnaj napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí iných senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (vid' napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo

140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 4 Cdo 310/2009 a 5 Cdo 290/2009).»

Tento postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru, poukazujúci na ustálenú rozhodovaciu činnosť nielen jedného senátu, ale viacerých senátov nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a to tak v otázke výkladu § 237 písm. f) OSP, ako aj v otázke možného odklonu od doterajšej judikatúry pri výklade tohto ustanovenia. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu, je z ústavného hľadiska akceptovateľný, a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

S odvolaním sa na tieto skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 195/08-99 z 22. októbra 2009

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je časovo neobmedzeným právnym prostriedkom ochrany základných práv a slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 62/02). Jednou zo zákonných podmienok jej prijatia na ďalšie konanie je jej podanie v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti musí zaoberať aj otázkou, či sťažnosť bola podaná včas.

V tejto súvislosti je zároveň potrebné pripomenúť, že ustanovenie o lehote na podanie sťažnosti je ustanovením kogentným, to znamená, že ústavný súd nemôže zmeškanie tejto lehoty odpustiť alebo ju predĺžiť (pozri napr. m. m. I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03, IV. ÚS 14/03, II. ÚS 330/06).

Lehota dvoch mesiacov na podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde by mala podľa názoru ústavného súdu vyjadrovať dobu, ktorá je postačujúca na uplatnenie účinnej ústavnej ochrany sťažovateľom a zároveň rešpektuje aj princíp právnej istoty (m. m. III. ÚS 186/02, IV. ÚS 287/09).

Ústavný súd v súlade so svojou aktuálnou judikatúrou zastáva právny názor, podľa ktorého v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok

(dovolanie), spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010). To však platí, len pokiaľ je sťažnosť uplatnená na ústavnom súde do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo dovolanie ako neprípustné odmietnuté.

V takomto prípade je preto nevyhnutné, aby sťažnosť bola podaná v zákonnej lehote nielen proti rozhodnutiu dovolacieho súdu, ale aj proti rozhodnutiu súdu odvolacieho, ak ním došlo podľa názoru sťažovateľa k zásahu do jeho práv (IV. ÚS 406/2010).

Za splnenia uvedenej podmienky, aj keby došlo k situácii, ako to je aj v prerokovanej veci, že ústavný súd pochybenie v postupe a rozhodnutí dovolacieho súdu nezistí a porušenie práv sťažovateľa nevysloví, môže aj napriek tomu preskúmať súčasne rozhodnutie súdu odvolacieho, avšak len za predpokladu, že by proti nemu sťažnosť smerovala a bola uplatnená na ústavnom súde v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ doplnil (rozšíril) sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 195/08-99 z 22. októbra 2009 podaním doručeným ústavnému súde 23. februára 2011. Napriek tomu, že sťažovateľ sa v podaní, ktorým rozšíril svoju sťažnosť, odvoláva na text jeho pôvodnej sťažnosti (doručenej ústavnému súde 16. decembra 2010), ústavný súd nezistil, že by bol v tejto pôvodnej sťažnosti označil za porušovateľa svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj krajský súd, na základe čoho uzavrel, že v tejto časti sa sťažovateľ domáha ústavnej ochrany už po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty.

Keďže v čase, keď sa sťažovateľ domáhal ochrany svojho označeného základného práva na ústavnom súde podľa čl. 127 ústavy sťažnosťou smerujúcou proti namietanému rozsudku krajského súdu, už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom, bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

Ústavný súd napokon dodáva, že v danej veci zobral do úvahy aj judikatúru ESLP (napr. Kadlec a ostatní proti Českej republike), v zmysle ktorej musia súdy (vrátane ústavného súdu) pri uplatňovaní procesných pravidiel zabrániť jednak prehnanému formalizmu, ktorý by bol v rozpore s princípmi spravodlivého súdneho konania, ale na druhej strane aj prílišnej benevolencii, ktorá by vo svojich dôsledkoch mohla znamenať až negáciu zákonom ustanovených procesných náležitostí, resp. predpokladov na konanie.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už

nezaoberal.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2011